

VÄRLDS HORISONT.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET | EN BÄTTRE VÄRLD | NUMMER 3 2023

EN
BÄTTRE
VÄRLD

FN-förbundet
UNA SWEDEN

TANZANIA

”Politiskt mod saknas i Sverige”

SIDAN 8

Två FN-vänner om FN-hösten

SIDAN 16

HALVTID FÖR AGENDA 2030

Foto: ©UNICEF/UNOS54844/Urdaneta

En familj med två barn, ursprungligen från Haiti, anländer till ett migrantcenter i Panama under sin resa på väg mot USA.

RISKFYLLED BARNMIGRATION I LATINAMERIKA

Unicef varnar för att ett rekordstort antal barn migrerar genom Latinamerika och Karibien, riskabla resor som kantas av våld, utnyttjande och övergrepp. 25 procent av alla personer som drivits från sina hem och förflyttar sig genom regionen beräknas vara barn. Det är nära dubbelt så mycket som det globala genomsnittet för barnmigranter på 13 procent.

Orsakerna till migrantkrisen i regionen är flera, däribland utbredd fattigdom, strukturell ojämlikhet, brist på arbete, matosäkerhet och accelererande klimatförändringar. Naturkatastrofer och långvariga konsekvenser av coronapandemin förvärrar situationen ytterligare. Risken att barnen skadas fysiskt är stor och förstärks av bristande tillgång till sjukvård, näring och skydd.

Unicef arbetar med att erbjuda livsnödvändig hjälp och öka säkerheten för barn och familjer längs migrantvägarna och med att förse samarbetspartner och berörda myndigheter med information.

LYCKAD FN-AKTION VID OLJE-TANKER

FN:s utvecklingsprogram UNDP ledde i augusti en operation där en miljon fat råolja bärgades från en tanker utanför Jemen för att förhindra läckage ut i Röda havet. Tankern har varit övergiven sedan inbördeskrig bröt ut i landet 2015 och FN har återkommande varnat för att den ska läcka, gå sönder eller explodera vilket skulle få förödande miljömässiga och humanitära konsekvenser för hela regionen. Läckage av olja skulle till

exempel ha tvingat hamnar i området att stänga och därmed hade leveranser av mat, bränsle och andra livsfröndheter till Jemen stoppats.

Det gamla fartyget ska nu forslas bort och skrotas. Operationen har kostat över 140 miljoner dollar och ytterligare 20 miljoner dollar behövs för att slutföra den. Oljan från tankern håller fortfarande god kvalitet och kan därför säljas men för det krävs en överenskommelse mellan de två parterna i konflikten. FN har erbjudit sig att agera mellanhand inför en sådan förhandling.

SVENSK TRYCKFRIHET BLIR VÄRLDSMINNE

Den svenska tryckfrihetsförordningen som antogs 1766 har utsetts till världsminne av FN-organet Unesco. Förordningen slår fast rätten att uttrycka sig fritt i skrift och ta del av allmänna handlingar och med den blev Sverige först i världen med att anta en lag som reglerar rätten till det fria ordet. I världsminnet ingår material som låg till grund för hur lagen utformades liksom dokument som visar dess följder. Unescos världsminnesprogram, Memory of the World, grundades 1992 i syfte att uppmärksamma det skrivna kulturarvet och sprida kunskap om, bevara och tillgängliggöra världsminnen.

VÄRMEREKORD UNDER SOMMAREN

FN:s meteorologiska organisation WMO och Europacentret för medellånga väderprognoser rapporterade i början av september att de gångna tre månaderna varit de varmaste som någonsin uppmätts. Augusti var med stor mar-

ginal den varmaste augustimånad som uppmätts och dessutom den varmaste månaden någonsin bortsett från juli 2023. Därtill visar data att de första åtta månaderna under 2023 var de näst varmaste som uppmätts efter 2016.

Även havstemperaturen slog nya rekord. Sedan april 2023 har de globala genomsnittliga havsyttemperaturerna varit ovanligt höga och de fortsatte stiga i augusti. Den genomsnittliga augustitemperaturen på 20,98 °C är den högsta som någonsin uppmätts. Samtidigt var Antarktis havsisutbredning rekordlåg för årstiden med ett månadsvärde på 12 procent under genomsnittet.

ALLT VÄRRE KRIGSBROTT I MYANMAR

En rapport från den oberoende undersökningsmekanismen för Myanmar (Independent Investigative Mechanism for Myanmar, IIMM) visar att antalet krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten som begås av landets militär blir allt fler och värre. Brotten innefattar flygbombningar av civila mål, massavrättningar av civila och tillfångatagna motståndare samt anlagda bränder av civilas hem vilka i vissa fall resulterat i att hela byar förstörts.

IIMM inrättades av FN:s råd för mänskliga rättigheter 2018 för att samla och granska bevis på grova internationella brott i Myanmar. Rapporten betonar att befälhavare inom militären enligt internationell lag ansvarar för att förhindra och straffa krigsbrott som begås av underordnade och att de därför kan dömas om detta misslyckas. Rapporten baseras på över 700 källor och bevismaterial i form av bland annat bilder, videor, inlägg i sociala medier och rättsmedicinsk dokumentation.

SVENSK PÅ TOPPJOB B I WFP

Carl Skau, tidigare chef för FN-enheten på Utrikesdepartementet, har tillträtt som operativ chef och biträdande verkställande direktör vid FN:s livsmedelsprogram WFP. I rollen ingår att ansvara för organisationens övergripande samordning, strategiska riktning, humanitära diplomati och stödet till WFP:s operationer i fält. Carl Skau kommer också att stödja ansträngningarna för att maximera WFP:s samarbete och partnerskap med andra organisationer.

“GLOBAL KOKNING” DET NYA NORMALA

VÄLKOMMEN TILL VIKTIG LÄSNING

Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Som medlem och bidragsgivare skapar du hopp och räddar liv. Nu och i framtiden.

Världshorisont
Svenska FN-förbundet
Box 15115, 104 65 Stockholm
Tel: 08 – 462 25 40
E-post: varldshorisont@fn.se
Webb: www.fn.se/varldshorisont
X (tidigare Twitter): @varldshorisont

Ansvarig utgivare och redaktör:
AnnaLena Karlsson Andrews
Praktikanter: Victoria Lind och
Eric Cornefjord
Layout: Pär Lundqvist, Adapt Media
Tryck: Ljungbergs Tryckeri, Klippan
Annonser: varldshorisont@fn.se
Artikelförfattarna svarar själva för innehållet i respektive artikel. För frilansmaterial ingår publicering både i tidningen och på FN-förbundets webbplats.

Världshorisont utges av Svenska
FN-förbundet. ISSN 0042-2134
Prenumerationspris: 250 kr (helår, 4 nr)
PlusGiro: 50990-1

Världshorisont trycks
på miljömärkt papper

#3

Omslagsbild:

Studenter från Ardhi University i Dar es-Salaam och representanter för landets FN-förbund UNAT håller upp ikoner för de globala målen och andra skyltar med hållbarhetstema. Bilden är från ett evenemang i samband med världsmiljödagen i juni 2023.
Foto: UNA Tanzania

Den sista mars 2024 är sista dagen på jobbet för Gabriel Wikström, nationell samordnare för Agenda 2030. Då har han under drygt fyra år rest land och rike runt, diskuterat, nätverkat, tagit fram rapporter och arbetat fram förslag – allt för att fullgöra sitt uppdrag; att stödja regeringen i det nationella genomförandet av de 17 målen för hållbar utveckling.

Vilket är då läget nu vid halvtid för Agenda 2030? Jo, trots att Sverige är ett av de länder som kommit längst behövs kraftfulla insatser om vi ska nå målen till 2030 – särskilt de som gäller klimatet, biologisk mångfald och konsumtions- och produktionsmönster. Blickar man ut i världen kan man konstatera att merparten av världens länder, inte förvånande, ligger långt sämre till. Efter en sommar med extremväder på många platser är det samtidigt uppenbart att den gröna omställningen av våra samhällen brådskar mer än någonsin. En enad expertkår varnar för oöverskådliga konsekvenser om vi inte skyndsamt minskar våra utsläpp av växthusgaser. FN:s generalsekreterare António Guterres har å sin sida gradvis skruvat upp tonläget och denna sommar såg han sig föranledd att tillkännage att mänskligheten har lämnat eran av global uppvärmning bakom sig och i stället gått in i en ny era av “global kokning”.

I detta ytterst allvarliga läge hade man önskat att regeringen i ett rikt land som Sverige skulle kavla upp ärmarna och visa kraftfullt ledarskap. I stället är signalerna de motsatta: miljö och klimat prioriteras ner samtidigt som arbetet med mänsklighetens gemensamma färdplan mot en hållbar framtid – Agenda 2030 – mer eller mindre skrotas. När Gabriel Wikströms uppdrag löper ut ser det ut som att hans kansli bommar igen för gott. Risken är då att flera av de lovande förslag som tagits fram, bland annat i samråd med tunga näringslivsföreträdare, helt sonika arkiveras utan åtgärd. Men än finns lite tid att agera för oss FN-vänner.

FN-förbundet kräver nu att regeringen intensifierar arbetet med Agenda 2030, på allvar driver omställningen till ett hållbart samhälle och föregår med gott exempel i det internationella samarbetet för att nå målen. Hjälpa till att trycka på genom att lämna din underskrift på fn.se/namninsamling/

Redaktör AnnaLena Karlsson Andrews
annalena.karlsson.andrews@fn.se

I DET HÄR NUMRET

- 4 Halvtid för Agenda 2030 – så här går arbetet med de globala målen
- 7 FN-expert: "Det är dags att göra länderna ansvariga för sina handlingar"
- 8 Intervju med Sveriges Agenda 2030-samordnare Gabriel Wikström
- 10 Tanzanias FN-förbund mobiliserar för att tackla klimatförändringarna
- 11 Faktablad om mål 11 i Agenda 2030, hållbara städer och samhällen
- 15 Riksarkitekt Helena Bjarnegård: "Arbetet går framåt med stormsteg"
- 16 Olof Skoog och Yasmine Sherif svarar på frågor inför FN-hösten
- 20 Landet runt i FN-rörelsen: Framtidsveckan i Kristianstad fyller tio år

Foto: UN Photo/Leo Fallero

Det finns ett stort engagemang för Agenda 2030 hos många aktörer men det behövs ett starkare nationellt ansvarsutkrävande nu i andra halvlek, menar experter. Bilden är från "UN Kids Day" i juni 2023 då bland annat Ethan Mendes de Leon besökte FN-högkvarteret i New York och poserade med mål 4, god utbildning för alla.

Tufft läge inför andra halvlek

"Omställning till hållbar utveckling är möjligt – och oundvikligt"

I år har halva tiden gått för genomförandet av Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling. Världshorisont har talat med två experter om hur vi ligger till och hur förutsättningarna ser ut för världens utveckling.

Vid halvtid för Agenda 2030 kan det konstateras att fattigdom, hunger och skuldbördor ökar i världen. Låginkomstländerna och de fattigaste får ta konsekvenserna av att världens länder hittills lyckats dåligt med den uppgift som de åtog sig i september 2015 när Agenda 2030 och de globala målen klubbades. Utvecklingen för hälften av de 169 delmålen går för långsamt medan

en tredjedel står stilla eller går åt fel håll.

Coronapandemin, klimatförändringarna och Rysslands invasionskrig i Ukraina är några av anledningarna till den negativa utvecklingen men det finns fler. Bristande finansiering jämfört med vad som utlovats, hög skuldbörda och höga räntor är viktiga anledningar till att just låg- och medelinkomstländer drabbas mest. Utvecklingsbiståndet från

världens rika länder låg 2022 globalt på 0,37 procent av BNI, långt ifrån de 0,7 procent som sedan länge utlovats. Klimatbiståndet på 100 miljarder dollar per år från 2020 har inte heller levererats medan stora summor har satsats i höginkomstländer för att hålla de egna ekonomierna uppe under pandemin.

Åsa Persson är ordförande för Klimatpolitiska rådet och forskningschef

Vilken betydelse har Agenda 2030 och de globala målen haft hittills?

Anna Eklöf, utvecklingsledare, Sveriges kommuner och regioner

Många kommuner och regioner använder agendan för att se sin påverkan på samhälle och miljö. Att målen är odelbara har hjälpt till att identifiera synergier och målkonflikter. Flera funderar på hur nästa horisont ser ut, efter 2030, vart siktar vi då?

Foto: Erik B Engren

och vice VD på Stockholm Environment Institute. Hon har suttit i den globala arbetsgruppen för Global Sustainable Development Report som tas fram som vetenskapligt underlag inför FN:s toppmöte SDG Summit som hålls vart fjärde år.

– Vår rapport har ett tydligt fokus på att Agenda 2030 är en global agenda och att omställning till hållbarhet behöver genomföras i alla länder. Särskilt akut är det att förbättra utvecklingen i låg- och medelinkomstländer men förändring behöver också ske i rika länder för att uppnå det syftet, säger hon.

Hon berättar att forskarna ser en tuffare situation i många länder, särskilt på grund av ökande skuldbördor. Att länder inte har de medel som behövs för att investera i bland annat utbildning, hälsa, statsförvaltning och klimatomställning gör att omställningen till hållbarhet riskerar att försenas ytterligare.

– Vi ser en risk för att klyftan mellan länder kommer att öka snarare än minska, säger hon.

Inför toppmötet i september driver FN:s generalsekreterare António Guterres och flera FN-organ linjen att skuldbördorna måste minskas.

– Det är många som funderar över större reformer inom finanssystemet där frågan om skuldavskrivning kommer in, säger Åsa Persson.

KLIMATET AVGÖRANDE

Achim Steiner, högsta chef för FN:s utvecklingsprogram UNDP, är inne på samma linje.

– Jag skulle vilja lyfta fram två områden där vi behöver påskynda åtgärder: klimatet och skuldkrisen. Att ta itu med klimatförändringarna är helt avgörande. Vi har inte råd med mer tveksamhet eller ursäkter, säger han.

För stora delar av Nordamerika, Asien, Afrika och Europa har sommaren varit svår, konstaterar han, med juli

som den varmaste månaden någonsin. Matosäkerhet till följd av torka tar människors liv på Afrikas horn. Översvämningar och orkaner förstör hem och försörjningsmöjligheter runt om i världen. Alla länder måste stärka sina åtaganden att minska utsläppen, investera i förnybar energi och stödja klimatanpassningsåtgärder i utsatta regioner.

Samtidigt behöver 52 utvecklingsekonomier, där mer än 40 procent av världens fattigaste människor bor, akuta skuldlättnader. I Afrika spenderar länder nu i genomsnitt mer på skuldkostnader än på hälsa och sjukvård.

– En analys som UNDP gjorde nyligen visade att 165 miljoner människor hamnade i fattigdom mellan 2020 och 2023 eftersom länder tvingades prioritera skulder före satsningar på sociala skyddsnet, hälsa och utbildning, fortsätter Achim Steiner.

För att komma till rätta med situationen har FN lanserat en ny finansieringsplan för hållbar utveckling som uppmanar G20 att mobilisera minst 500 miljarder US dollar varje år till utvecklingsländerna.

MININÄT I AFRIKA

Achim Steiner lyfter fram UNDP:s arbete med att stödja energitillgången i Afrika genom African Mini-Grids Programme som till att börja med genomförs i 21 länder. Enligt UNDP är utvecklingen av mininät den billigaste metoden för att ge 265 miljoner människor tillgång till elektricitet till 2030.

– Vi har ett nära samarbete med länder rörande deras akuta energi- och klimatutmaningar. Mer än hälften av befolkningen i Afrika söder om Sahara har inte tillgång till el och även om det är den region som historiskt har bidragit minst till utsläppen av växthusgaser lider den för närvarande mest av dess

Foto: Christian Philipson

Åsa Persson, ordförande för Klimatpolitiska rådet och forskningschef och vice VD på Stockholm Environment Institute.

effekter, fortsätter han.

Med enorma outnyttjade förnybara energikällor och en energiefterfrågan som växer dubbelt så snabbt som det globala genomsnittet kommer Afrika att bli alltmer inflytelserikt när det gäller att forma globala energitrender. UNDP vill mobilisera partners för att tillhandahålla ren, prisvärd och hållbar energi till 500 miljoner människor till 2025, och Afrika söder om Sahara är nyckelregionen.

– Den rättvisa energiomställningen är en enorm socioekonomisk utvecklingsmöjlighet för länder över hela kontinenten. Den kan skapa jobb, stödja försörjning och bidra till framsteg inom flera av de globala målen, enligt Achim Steiner.

PANDEMIN INGEN URSÄKT

Åsa Persson menar att pandemin inte längre är en ursäkt för att inte kunna genomföra Agenda 2030. Nu finns chansen för de rika länderna att visa om de vill driva Agenda 2030 i mål till 2030, säger hon.

– Omställning till hållbar utveckling är möjligt och oundvikligt med tanke på de trender vi ser. Ett huvudbudskap från vår rapport är att stora samhällsreformer har gjorts historiskt och att det går. Några omställningar har börjat och är

Jan Eliasson, tidigare vice generalsekreterare i FN

Agenda 2030 är vårt verktyg för att reparera världen och förverkliga klimatavtalet. Tyvärr har målen utvecklats negativt i skuggan av pandemi och krig. Det är nödvändigt att nu ge ny energi till agendan som ytterst handlar om mänsklighetens överlevnad.

Foto: D. Olsson

Caroline Åberg, Sverigerepresentant, UNDP

Agendan har varit avgörande för att höja medvetenheten och mobilisera åtgärder för att utrota fattigdom, skydda planeten och säkerställa välfärd för alla. Även om framsteg gjorts med vissa av målen måste vi accelerera och prioritera arbetet mot 2030.

Foto: UNDP Sverige

i full gång, till exempel övergången till förnybar energi.

I rapporten finns förslag som exempelvis ökat ekonomiskt stöd till låg- och medelinkomstländer. Rapporten tar också upp de grundförutsättningar som krävs för hållbar utveckling, exempelvis att det ska vara fred och att ett visst statsfinansiellt utrymme behövs.

Vikten av fred betonas mer i årets rapport jämfört med den som kom 2019. Årets rapport tar också upp internationella spilleffekter som ett viktigt perspektiv som behöver utvecklas och forskas kring. Ett kapitel handlar om framtidens ramar och trender.

– Vi ser en del negativa trender.

Klimatförändringen är inte längre en framtidsfråga utan orsakar redan idag förluster. Att ta hand om dess effekter kommer att kosta och utrymmet för utsläpp som vi har kvar minskar snabbt. Att få ner utsläppen måste ske väldigt fort. Vem som har rätt att använda den resterande koldioxidbudgeten är knäckfrågan vad gäller klimaträttvisa, menar Åsa Persson.

TRENDER OCH POTENTIAL

Vad gäller natur och biologisk mångfald är trenden också negativ, fortsätter hon. Inom demografi och digitalisering finns potential för mer positiv förändring. När det gäller demografi är det avgörande hur många som är i arbetsför ålder. Digitalisering kan leda till ökad produktivitet men digitala klyftor gör att de som inte har uppkoppling hamnar efter. Tillgången till internet och mobila nätverk är några av de indikatorer som har förbättrats. Även andelen förnybar energi växer och nyinvesteringarna på området ökar.

– I kapitlet om framtiden är vi noga med att säga att vi kan påverka framtiden. Medvetenheten om Agenda 2030 ökar i samhället men problemet är att vi ännu inte ser resultat, säger Åsa Persson.

Achim Steiner, chef för FN:s utvecklingsprogram UNDP.

Foto: UNDP

Under arbetet med rapporten har ett antal konsultationer skett, däribland i Malawi där Åsa Persson deltog. Där var en återkommande synpunkt att stöd utifrån inte kommer att hjälpa om inte den yngre generationen afrikaner utbildas och väljer att stanna i sina länder. Vilken typ av ekonomisk produktion som kan generera exportintäkter till låg- och medelinkomstländer är också en viktig fråga, både för forskningen och världspolitikerna.

– Nu investerar USA och Europa mycket i grön industri på hemmaplan. Om jag får spekulera lite så tror jag att vi kommer att se mer konflikter och lösningar inom handelspolitiken framöver, säger hon.

Vad är anledningen till att utvecklingen har gått åt fel håll, bortsett från pandemin?

– Jag tror huvudorsaken är att man inte investerat tillräckligt i de samhällsreformer som behövs. För låg- och medelinkomstländer behövs sociala reformer medan reformerna för rika länder handlar om att minska negativ miljöpåverkan, säger Åsa Persson.

– Bristen på samstämmighet är också ett problem. Med ena handen ger du subventioner till förnybar energi och med andra handen till fossil energi, fortsätter hon.

BRISTANDE TILLIT

Achim Steiner beskriver hur många människor känner otrygghet och hopplöshet inför framtiden på grund av de

många utmaningarna och en bristande tillit till att offentliga institutioner kan ta itu med dem.

– Vi lever i en värld med flera parallella kriser. Vi ser utdragna konflikter, klimatförändringar och demokratisk tillbakagång i flera länder.

Växande inkomstskillnader inom och mellan länder har lett till social oro och ökade politiska spänningar, fortsätter han. Klimatförändringar och miljöförstöring påverkar människors vardag och livsvillkor världen över. Det geopolitiska läget har gjort det svårare för oss att komma samman och ta itu med kollektiva utmaningar.

– Den ökade polariseringen är inte bra för hållbar utveckling och den är framför allt inte bra för vår förmåga att gemensamt hitta nödvändiga globala lösningar på de globala problem vi står inför. Lösningen är inte att vända sig inåt eller till extremism och populism. I stället behöver vi mer samarbete och en stärkt känsla av samhörighet och gemenskap.

ESKALERANDE KRISER

I den nuvarande geopolitiska turbulensen och eskalerande kriser kan betydelsen av de globala målen inte överskattas. Därför är det kommande SDG-toppmötet i september av extra betydelse, menar UNDP-chefen, som under mötet kommer att delta i flera diskussioner med världens ledare.

– Jag kommer att betona vikten av att ta itu med de globala utmaningarna och att främja samarbete och investeringar för hållbar utveckling på global, nationell och lokal nivå. Vi vet att alla matcher vinnas under andra halvlek och Agenda 2030 är den mest förankrade och evidensbaserade agendan som FN:s medlemsländer gemensamt har tagit fram. Det är den vi måste följa och arbeta efter, säger Achim Steiner.

■ Malin Åberg Aas

Diana Janse, statssekreterare, Utrikesdepartementet

Agenda 2030 bekräftar alla länders ansvar för sin egen utveckling. Sveriges bidrag till det internationella genomförandet är starkt. De globala målen har inneburit nya partnerskap och kraftsamling hos samhällets olika aktörer, inte minst näringslivet.

Foto: Kristian Pohl/Regeringskansliet

Philip Thormark, Executive Director, UN Global Compact Sweden

De globala målen och Agenda 2030 har definitivt bidragit till att accelerera hållbarhetsarbetet i näringslivet. Många företag använder målen i sitt strategiarbete och har integrerat dem i sin målstyrning m m. Vi har en gemensam vision om framtiden.

Shereen Zorba är chef för sekretariatet för FN:s Science-Policy-Business Forum, en multiaktörsplattform som främjar utvecklingen av grön teknologi.

FN-profilen Shereen Zorba: Ansvar och transparens är ledord i hållbar utveckling

I maj hölls hållbarhetsmässan Nordic Sustainability Expo i Stockholm. En av talarna var Shereen Zorba från UN Science-Policy-Business Forum, UN-SPBF.

UN-SPBF bildades efter ett beslut i FN:s miljöförsamling UNEA 2017. Deltagarna menade att det behövdes ett forum för kunskapsdelande och möten mellan vetenskap, politik och näringsliv. I dag, sex år senare, har plattformen över 3 500 partner som tillsammans verkar för en mer hållbar och rättvis värld.

Shereen Zorba har arbetat inom FN i många år och är idag chef för UN-SPBF:s sekretariat. Hon berättar att det ramverk som UN-SPBF bygger på syftar till att få in miljöfrågan i alla FN-organ. Forumet jobbar brett med många av FN:s organ; Ecosoc, ILO, UN-Desa och UN-Habitat för att ta några exempel. Det stödjer också initiativ för att stärka marknaderna för grön teknologi och skapar mötesplat-

ser mellan vetenskap, politik, vetenskapligt civilsamhälle och näringsliv.

Resultatet av forumets arbete presenteras för FN:s miljöförsamling UNEA men också, bland annat, för högnivåmötet för uppföljning av Agenda 2030 (HLPF). Ett exempel är att UN-SPBF försöker öppna dörrarna till teknikföretagen och skapa förutsättningar för gröna investeringar när länder vill ha tillgång till ny teknologi.

– UN-SPBF är en mjukare mötesplats för svårare samtal om hur framtidens gröna lösningar ska se ut, säger Shereen Zorba när vi träffas på Älvsjömässan.

Dagen innan har hon deltagit i ett samtal med Nordiska investeringsbankens hållbarhetschef Luca Di Lorenzo på

Nordic Sustainability Expo.

– Finansiering av hållbar utveckling och innovation är väldigt viktigt. Därför deltog jag i samtalet, säger hon.

Shereen Zorba utvecklar resonemanget: tillgång till teknik kan skapa nya jobb, ge handlingskraft åt utvecklingsländer och göra det möjligt för nya marknader att utvecklas.

Transparens är ett ledord i samtalet med Luca Di Lorenzo och ett ord som Shereen Zorba återkommer till också under vårt samtal – transparens och ansvar. Under några år arbetade hon tillsammans med Jan Eliasson som hon citerar med orden ”du kan leda hästen till vattnet men du kan inte tvinga den att dricka.”

– FN har tagit fram mål, ramverk med mera – nu är det dags att göra länderna ansvariga för sina handlingar med hjälp av bättre statistik och ansvarsutkrävande.

DATA VIKTIG KOMPONENT

Hon nämner arbetet med en strategi för “Big Data” som ska vara klar till 2025. Tillgång till statistik är en viktig komponent för att kunna hålla olika aktörer ansvariga för sin påverkan på hållbar utveckling, säger hon.

– Stockholm +50 var ett ögonblick då det blev tydligt att barn förstod vetenskapen kring klimatfrågan. Det borde bli startpunkten för ökad redovisning av hur stater använder sina pengar och hur hållbart det är, säger hon.

När hon avslutningsvis får frågan om vad hon ser som mest positivt vad gäller framtidens utveckling svarar hon att det behövs ny politik som bygger på vetenskap och att hon sätter sitt hopp till den nya generationen.

Bristande säkerhet ser hon som det största hotet.

– Det finns ingen hållbar utveckling i en värld där konfliktnivån ökar.

■ Text och foto: Malin Åberg Aas

Katarina Sundberg, samhällspolitisk rådgivare, Avfall Sverige

Störst betydelse har agendan haft för civilsamhället, kommuner och för omställningen i näringslivet. Myndigheterna arbetade initialt tydligt med genomförandet men det verkar ha avstannat. Jag antar att det inte efterfrågas av våra beslutsfattare.

Foto: Guggen Zelanter

Carl Skau, operativ chef och biträdande VD, WFP

Den stora betydelsen är att vi enats om ett ramverk för att möta globala utmaningar. När vi nu ser kris efter kris bryta ut – uppenbart sammanlänkade – har vi redan stakat ut vägen ut ur dem. Nu måste vi ta ansvar och på allvar investera för att nå målen.

Foto: © WFP/Ann Skulander

Sveriges Agenda 2030-samordnare: “Politiskt ledarskap saknas för den omställning som krävs”

Foto: Kristian Pahl

Gabriel Wikström är nationell samordnare för Agenda 2030 till den sista mars 2024.

Forskningen pekar på att vårt samhälle måste transformeras men inga ledande svenska politiker har hittills visat det politiska mod som krävs för en så genomgripande förändring. Det säger Gabriel Wikström, nationell samordnare för Agenda 2030, som samtidigt understryker att det är “oerhört bråttom” att göra omställningen.

Gabriel Wikström, tidigare minister (S) med ansvar för folkhälso- och sjukvårdsfrågor, har varit nationell samordnare för Agenda 2030 sedan 2020. Samordnarens huvuduppgift är

att stödja regeringen i genomförandet av agendan och Wikström har nätverkat, debatterat och presenterat förslag rörande hela spektrumet av hållbar utveckling – från klimatpolitik och

avfallshantering till delaktighet för barn och unga.

I slutet av maj presenterades ytterligare ett initiativ: en färdplan för omställning till hållbar ekonomisk utveckling. Huvudbudskapet i rapporten är att vårt ekonomiska system har potential att bli motorn i omställningen mot ett mer hållbart samhälle, men att denna motor just nu drar åt fel håll och i stället bidrar till att förstöra planeten och öka ojämlikheten.

– Trots att ekonomin är själva nyckeln till hållbar utveckling så har vi inte tillräckligt diskuterat hur ekonomiska verktyg kan användas för att styra i den riktningen. Därför tog vi initiativ till den här gruppen där vi samlat aktörer från alla olika samhällssektorer, säger Gabriel Wikström.

TUNGA AKTÖRER

I gruppen ingår flera av Sveriges tyngsta ekonomiska aktörer, däribland Riksbanken, Finansinspektionen och storföretag som Spotify, Swedbank, Axfood och Volvo Cars. Den färdplan som de presenterat mynnar ut i 14 rekommendationer som spänner från stora strukturella frågor – som att se över det finanspolitiska ramverket och reformera skattesystemet – till mer konkreta idéer rörande till exempel avfall och hållbarhetsredovisning för företag.

Den största utmaningen är att förslagen är politiskt känsliga, fortsätter Gabriel Wikström, och att politiskt mod saknas hos våra politiska ledare.

– Under hela min tid som nationell samordnare har jag pekat på att den för-

Josephine Sundkvist, generalsekreterare, Läkarmissionen

Genom Agenda 2030 har aktörer från olika sektorer mötts för att driva en gemensam systemförändring. Planetens och människors hälsa har på ett unikt sätt sammanlänkats vilket skapat förutsättningar för integrerad och innovativ samhällstransformation.

Foto: Viola De

Efraim Gomez, stabschef, UNAIDS

Agendan och de 17 målen har haft stor betydelse! De påverkar idéer, beslut och handlingar. Och det går att nå resultat: målet att avskaffa HIV som global hälsorisk är inom räckhåll. Missmodet i halvtid måste nu omvandlas till beslutsamhet och de många kriserna i världen tacklas.

Foto: UNAIDS

ändring av samhället som behövs är så genomgripande att det krävs ett tydligt ledarskap från den nationella politiken för att det ska gå. Det finns inte idag och jag tycker inte riktigt att det fanns under den tidigare regeringen heller.

– Forskningen pekar på att man måste transformera samhället, inte bara göra förändringar inom nuvarande system. Sverige har varit duktigt på att göra stora förändringar inom ramen för systemet och på det sättet har man flyttat fram positionerna vad gäller hållbar utveckling. Men det räcker inte längre utan nu måste man förändra systemet som sådant och det har inga ledande nationella politiker varit beredda att göra, säger han.

SVERIGE LIGGER I TOPP

När Sveriges genomförande av Agenda 2030 jämförs med andra länder visar det sig att vi har en måluppfyllelse på drygt 80 procent och ligger i topp tillsammans med Finland och Danmark. Gabriel Wikström menar dock att vår topplacering främst handlar om gamla meriter:

– Det handlar om att vi byggde upp en välfärdsstat efter andra världskriget, att vi var tidigt på bollen med miljö- och klimatfrågorna och att vi har gjort vissa reformer när det gäller till exempel ekonomisk styrning. Men det har inte hänt särskilt mycket sedan Agenda 2030 antogs 2015 vilket framför allt beror på det bristande nationella ledarskapet i de här frågorna. Vi ser att det händer betydligt mer i både näringslivet och i kommuner och regioner.

Regeringsskiftet förra hösten har minskat möjligheten att arbeta offensivt med Agenda 2030 och hållbar utveckling generellt, menar Gabriel Wikström.

– Det går inte att säga annat. Min egen budget har till exempel dragits ner med en tredjedel. Jag hade ett litet kansli från början som nu har krympt så det är bara jag och kanslichefen kvar.

**Skriv under
vår namnsamling för
Agenda 2030!
Gå till [fn.se/
namninsamling!](https://fn.se/namninsamling/)**

– Förutom det har till exempel regeringens uppdrag åt myndigheter kring Agenda 2030 minskat i antal och man har skurit ner på den interna samordningen i Regeringskansliet när det gäller agendan. På punkt efter punkt har regeringen dragit ner på det här arbetet. Det går i linje med den ambitionssänkning som vi kan se även för andra delar av hållbar utveckling.

UPPDRAGET AVSLUTAS

När Gabriel Wikström utsågs till nationell samordnare av den socialdemokratiska regeringen 2020 angavs att uppdraget ska slutredovisas den 31 mars 2024, en tidsplan som fortfarande gäller. När det gäller fortsättningen efter detta datum är han pessimistisk.

– Jag har lämnat förslag på att man ska tillsätta en särskild beredning i riksdagen för hela området hållbar utveckling och Agenda 2030. Jag har också föreslagit att man ska ge ett utökad uppdrag till länsstyrelserna och även komplettera de klimatpolitiska och finanspolitiska råden med ett råd för social hållbarhet.

– De signaler som jag fått från Regeringskansliet är tyvärr att man inte är beredd att gå vidare med de här förslagen. Så ska jag vara pessimist tror jag inte att man kommer att ta Agenda 2030-arbetet vidare i organiserad form utan man kommer att nöja sig med att avrapportera till riksdagen och FN,

säger han.

När det gäller pågående projekt är tanken att andra aktörer ska ta vid och driva frågorna vidare. Det gäller till exempel arbetet kring “nollvision avfall” och förebyggande och främjande insatser för barn och unga.

PRIS PÅ CO2-UTSLÄPP

Ett av verktygen för ekonomisk omställning som Gabriel Wikström tror starkt på är intern prissättning på koldioxidutsläpp, alltså att företag själva sätter ett skuggpris på varje ton koldioxid som går åt för att ta fram en komponent eller genomföra en viss process. En föregångare på området är Volvo Cars, en av aktörerna bakom de 14 rekommendationer som presenterades i maj.

Anders Kärrberg är hållbarhetschef vid Volvo Cars.

– Vikten av att prissätta koldioxidutsläpp är en fråga som vi jobbat med internt och som vi också har försökt sprida kunskap om, säger han.

– När vi ska köpa in en komponent begär vi både ett pris och en uppgift om vilka koldioxidutsläpp som produktionen av den har förorsakat. Det kan bli till exempel 250 kr men också 17 kilo koldioxid. Baserat på det pris vi satt – 1 000 kr per ton koldioxid – omvandlas det till en pengasumma. Det gör att vi kan jämföra leverantörer med en kombination av pris och kostnaden för koldioxidutsläpp. Då blir det en mer riktig jämförelse, tycker vi från hållbarhetssidan.

– Det här tar en stund att införa men det är den vägen vi vill gå. Det ger ett tydligt incitament för leverantörerna att sänka sina utsläpp för att vara konkurrenskraftiga, säger Anders Kärrberg.

■ *AnnaLena Karlsson Andrews*

Läs hela intervjun med Gabriel Wikström på [fn.se/wikstrom!](https://fn.se/wikstrom/)

Parul Sharma, människorättsjurist med fokus på hållbar utveckling

Insikten om målens odelbarhet har bidragit till ett större sambandstänk hos många, t ex att fossil ekonomi både hotar klimatet och spär på konflikter och att väpnade konflikter leder till miljöskador som förstörelse av skog och biologisk mångfald.

Foto: Olof Gräll

Bengt Skarstam, styrelseledamot, Svenska FN-förbundet

Agenda 2030 har bidragit till att systematiskt tydliggöra effekten av befolkningstillväxt i kombination med konsumtion som kraftfulla fundamentala globala drivkrafter, vilket förklarar de territoriella skillnaderna i levnadsvillkor och miljö.

Foto: Ann-Mare Skarstam

Herrieth Chuwa studerar vid universitetet i Dar es-Salaam och är medlem i FN-föreningen på universitetet.

Tanzanias FN-förbund mobiliserar för att möta klimatkrisen

I Tanzania i Östafrika har klimatförändringar stor påverkan på vardagen. Landets FN-förbund jobbar med en bred palett av aktiviteter för att minska utsattheten hos sårbara samhällen.

Tanzania drabbas redan av klimatförändringar i form av högre temperaturer, torrperioder som varar längre än vanligt och oberäkneligt regn. Förändringarna märks tydligt i landets största stad, Dar es-Salaam. I oktober förra året stängdes vattenkranarna av varannan dag på grund av sjunkande vattennivåer. I april 2023 bröt kolera ut i staden efter att höga regnmängder orsakat översvämningar som förorenat vattnet.

STORA KONSEKVENSER

– Tanzania bidrar inte mycket till utsläpp av växthusgaser men vi blir väldigt påverkade av klimatförändringar som ökade regnmängder, översvämningar, havsnivåhöjning, torka, temperaturökningar och avsmältning av glaciären på toppen av berget Kilimanjaro. Det får stora konsekvenser för människor och samhällen då det hotar livsmedels- och vattensäkerhet och leder till ekonomiska förluster och ökad spridning av sjukdomar och skadeinsekter, berättar Haika Simon, klimatrådgivare på FN-förbundet i Tanzania,

UNAT (United Nations Association of Tanzania).

– UNAT jobbar med mål 13 – bekämpa klimatförändringarna – för att stärka resiliensen* i sårbara samhällen. Klimatförändringar är en av Tanzanias mest akuta utmaningar och har en stor påverkan på alla sektorer i landet, fortsätter hon.

UNAT bedriver också påverkansarbete gentemot beslutsfattare och undervisar politiker och lokalbefolkning för att öka förståelsen för miljö- och klimatrelaterade utmaningar och lösningar.

LÄMNA INGEN UTANFÖR

En viktig del av Agenda 2030 är principen att ingen ska lämnas utanför i arbetet för en hållbar värld. UNAT fokuserar därför på att inkludera lokalbefolkningen i sina projekt. Förbundet har tidigare drivit klimatprojektet 'Right(s) Way Forward' på ön Pemba. Projektet

Foto: UNA Tanzania

syftade till att tillsammans med lokala bönder utveckla sätt att anpassa sig efter klimatförändringar och samtidigt ge egenmakt till lokalbefolkningen. Och för att engagera unga i klimatfrågan arrangerade UNAT förra hösten ett stort fysiskt event i Dar es-Salaam där ungdomar fick utveckla lösningar på klimatrelaterade problem.

Vidare har UNAT under våren 2023 påbörjat ett projekt tillsammans med Läkarmissionen och International Aid Services Kenya för att stärka samhällens förmåga att hantera klimatförändringarna. Projektet heter Piloting of IAS Regional Resilience Model in Tanzania och genomförs i regionen Dodoma.

I samband med världsmiljödagen i juni lanserade UNAT också kampanjen 'Green Mondays Green Decisions'.

– Kampanjen syftar till att inspirera folk, som unga, barn, kvinnor, civilsamhällsorganisationer och beslutsfattare, att göra hållbara val för planeten. För att kunna ta hållbara beslut måste man förstå vikten av hållbarhet och lära sig vad man kan göra för att säkerställa en hållbar utveckling, förklarar Haika.

STUDENTER DELTOG

Kampanjen lanserades under ett event på Ardhi University i Dar es-Salaam. Studenter bjöds in till att delta i trädplantering, en paneldiskussion om vikten av att göra hållbara val och ett quiz kopplat till 'Solutions to Plastic

Pollution', vilket var världsmiljödagens tema i år.

– Det är min uppmaning till varje individ att delta i arbetet för att skapa en bättre värld. Jag tror att vi tillsammans kan utforska innovativa sätt att främja en grön livsstil och uppmuntra människor att fatta miljömedvetna beslut för att skapa en bättre

framtid för vår generation, reflekterar Herrieth Chuwa, från FN-föreningen vid University of Dar es-Salaam, efter att hon deltagit i eventet.

■ Louise Christiansson

**Ekosystemens förmåga att återhämta sig eller motstå olika störningar vid till exempel högre temperaturer eller naturkatastrofer.*

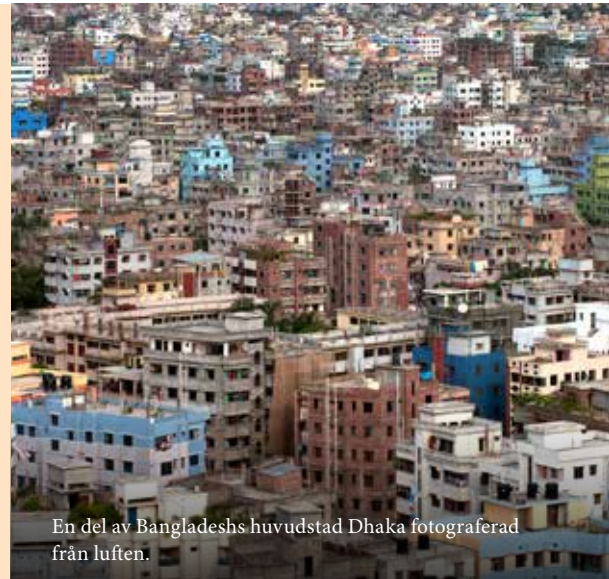

Haika Simon.

Foto: UNA Tanzania

FN FAKTA.

Foto: UN Photo/Kibae Park

En del av Bangladeshs huvudstad Dhaka fotograferad från luften.

GLOBALA MÅLEN: MÅL 11 – HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

Allt fler människor bor i städer

Över hälften av världens invånare lever idag i städer och andelen blir allt större. Många bor i slumområden och det är vanligt att kollektivtrafiken är bristfällig och luften dålig. För att världens länder ska uppnå mål 11 – hållbara städer och samhällen – krävs kraftfulla satsningar på ekonomiskt överkomliga bostäder, grundläggande samhällsservice och förbättrad miljö.

I november 2022 passerade befolkningen i världen åtta miljarder. Över hälften av jordens befolkning – 55 procent – lever idag i urbana områden, en siffra som väntas öka till 70 procent till 2050. Mest växer små och medelstora städer där fattigdom och ojämlikhet breder ut sig.

Andelen människor som bor i slumområden minskade en aning mellan 2014 och 2020; från 25,4 procent till 24,2 procent. Samtidigt ökade det totala antalet sluminvånare i takt med den fortsatta urbaniseringen. 2020 bodde omkring 1,1 miljarder stadsbor i slum eller slumliknande områden. Under de kommande

30 åren väntas antalet sluminvånare, de flesta i utvecklingsländer, öka med omkring 2 miljarder människor vilket motsvarar omkring 183 000 personer om dagen.

Idag bor 85 procent av sluminvånarna i främst tre regioner: centrala och södra Asien (359 miljoner), östra och sydöstra

11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny global utvecklingsagenda, Agenda 2030. Den innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals, SDGs) som syftar till att avskaffa fattigdom och hunger, rädda vår planets ekosystem och klimat och skapa fredliga, inkluderande och trygga samhällen. Det är den mest omfattande och ambitiösa utvecklingsplan som mänskligheten någonsin har haft. Världens regeringar bär det yttersta ansvaret för att agendan genomförs men varje människa på jorden berörs och om målen ska kunna nås krävs att alla betydande aktörer i samhället medverkar och påverkar utvecklingen i rätt riktning. I detta faktablad belyser vi det elfte av de 17 målen: hållbara städer och samhällen.

Asien (306 miljoner) och Afrika söder om Sahara (230 miljoner). Att slumområdena växer är tecken på en bostadskris som behöver hanteras genom en bredare palett av bostadsalternativ, allmän tillgång till kollektivtrafik och grundläggande samhällsservice.

Tillgängligheten och kvaliteten när det gäller transporter av människor och varor varierar kraftigt mellan länder och regioner och till och med inom städer. I höginkomstländer har stadsbor ofta mer än ett alternativ för resor inom staden även om det inte alltid rör sig om rättvisa eller miljömässigt förnuftiga alternativ. I utvecklingsländer ökar efterfrågan på transportmedel för varje år som går.

Statistik från 2022 indikerar att endast 51,6 procent av den globala stadsbefolkningen har god tillgång till allmänna transporter och de regionala skillnaderna är stora. I utvecklingsländer saknar en miljard människor tillgång till vägar som klarar olika vädertyper och det råder mycket stor brist på säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara trafiklösningar. I städer över hela världen råder ett akut behov av att på ett långsiktigt och hållbart sätt integrera motorbaserade trafiklösningar med system för fotgängare och cyklister.

Luftföroreningar är ett problem som berör både stad och landsbygd. Globalt sett förbättras luftkvaliteten tack vare framsteg i höginkomstländer. Men i små önationer under utveckling (Small Island Development States, SIDS) står utvecklingen stilla alternativt går åt fel håll. Dessa länder har också, liksom många andra utvecklingsländer, generellt sett dålig övervakning av sina luftföroreningar. Av de 117 länder som har statistik över luftföroreningar i städer är endast 42 procent låg- eller medelinkomstländer.

De största insatserna mot luftföroreningar har traditionellt sett gjorts i städer men åtgärder kan även behövas på mindre orter och på landsbygden. I östra och sydöstra Asien, där en stor andel av jordens befolkning bor, var luftkvaliteten 2019 sämre på mindre orter än i städerna. För att effektivt motverka luftföroreningar krävs ett helhetsgrepp där både städer, mindre orter och landsbygd beaktas.

En annan viktig fråga som påver-

Mål 11 – Göra städer och bostäder säkra, motståndskraftiga

Delmål 11.1

Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder och grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden.

Indikator 11.1.1 Andel av den urbana befolkningen som lever i slumområden, informella bostättningar eller bristfälliga bostäder

Indikator 11.1.2(N) Trångboddhet

Delmål 11.2

Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra trafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

Indikator 11.2.1 Andel av befolkningen (i årtorer) som har enkel tillgång till kollektivtrafik fördelat på kön, ålder och personer med funktionsnedsättning

Indikator 11.2.2(N) Bostäder i kollektivtrafknära lägen

Delmål 11.3

Till 2030 verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt förbättra kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bostättningar i alla länder.

Indikator 11.3.1 Förhållande mellan arealtillväxt och befolkningstillväxt

Indikator 11.3.2 Andelen städer som har en struktur för civilsamhällets medbestämmande i stadsplanering och -förvaltning på regelbunden och demokratisk grund

Delmål 11.4

Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv.

Indikator 11.4.1 Samlade utgifter per capita som går till att skydda, vårda och bevara kultur- och naturarv fördelat på typ av finansiering (offentlig/privat), typ av arv (kultur-/naturarv) och myndighet (nationell, regional eller lokal/kommunal)

Delmål 11.5

Till 2030 väsentligt minska antalet dödsfall och antalet människor som drabbas av katastrofer, inklusive vattenrelaterade katastrofer. Även tillse att de direkta ekonomiska förlusterna till följd av sådana katastrofer, i form av lägre global BNP, minskar väsentligt. Särskilt fokus bör ligga på att skydda de fattiga och människor i utsatta situationer.

Indikator 11.5.1 Antalet döda, saknade personer och direkt drabbade till följd av katastrofer per 100 000 invånare

Indikator 11.5.2 Direkta ekonomiska förluster i förhållande till BNP, skador på viktig infrastruktur och antal avbrott i grundläggande tjänster, till följd av katastrofer

Delmål 11.6

Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

Indikator 11.6.1 Andelen kommunalt fast avfall som samlas in och hanteras i kontrollerade anläggningar av det totalt genererade kommunala avfallet, fördelat på stad

Indikator 11.6.2 Årsmedelvärdet för fina luftburna partiklar (t ex PM_{2,5} och PM₁₀) i städer (befolkningsviktade)

Indikator 11.6.3(N) Totalt behandlat mängd hushållsavfall och per capita

Indikator 11.6.4(N) Luftkvalitet i närheten av bostaden; Antal exponerade för nivåer av luftföroreningar från trafik vid bostaden

MÅL 11

Städer inkluderande, säkra och hållbara

Delmål 11.7

Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Indikator 11.7.1 Andelen bebyggd miljö i städer som är offentliga platser med tillgänglighet för alla fördelat på kön, ålder och personer med funktionsnedsättning

Indikator 11.7.2 Andelen personer som utsatts för fysiska eller sexuella trakasserier de senaste 12 månaderna fördelat på kön, ålder och funktionsnedsättning

Indikator 11.7.3(N) Tillgång till grönområde inom 200 meter från bostaden (i de 37 största tätorterna i landet)

Indikator 11.7.4(N) Avstått från att gå ut på kvällen på grund av oro för att bli överfallen eller hotad, någon gång under de senaste 12 månaderna. Redovisat på ålder, kön och funktionsnedsättning.

Delmål 11.a

Främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen.

Indikator 11.a.1 Andel länder som har nationell politik för stadsutveckling eller regionala utvecklingsplaner som (a) svarar mot befolkningsutvecklingen, (b) säkrar en balanserad territoriell utveckling (c) ökar det lokala finansiella utrymmet

Indikator 11.a.2(N) Andelen antagna och/eller aktualitetsprövade översiktsplaner (ÖP).

Delmål 11.b

Till 2020 väsentligen öka det antal städer och samhällen som antar och genomför integrerade strategier och planer för inkludering, resurseffektivitet, begränsning av och anpassning till klimatförändringarna och motståndskraft mot katastrofer samt utveckla och genomföra, i linje med Sendai-ramverket för katastrofriskreducering 2015–2030, en samlad katastrofriskhantering på alla nivåer.

Indikator 11.b.1 Antalet länder som antar och genomför nationella strategier för katastrofriskreducering i linje med Sendai FDRR 2015-2030

Indikator 11.b.2 Andelen lokala myndigheter som antar och genomför lokala strategier för katastrofriskreducering i linje med nationella strategier för katastrofriskreducering

Delmål 11.c

Stödja de minst utvecklade länderna, inklusive genom finansiellt och tekniskt bistånd, att bygga hållbara och motståndskraftiga byggnader av lokala material.

SKAPA SÄKRA OCH INKLUDERANDE GRÖNOMRÅDEN FÖR ALLA

FRÄMJA NATIONELL OCH REGIONAL UTVECKLINGSPLANERING

IMPLEMENTERA STRATEGIER FÖR INKLUDERING, RESURSEFFektivITET OCH KATASTROFRISKREDUCERING

BISTÅ DE MINST UTVECKLADE LÄNDERNA MED HÅLLBAR OCH MOTSTÅNDSKRAFTIG BYGGNATION

Enligt FN:s beräkningar kommer 70 procent av jordens befolkning att bo i städer 2050. Bilden visar barn på en gata i Indonesien.

kar livskvaliteten i världens städer är förekomsten av och tillgången till öppna offentliga platser. Sådana platser främjar inkludering, sammanhållning och produktivitet i städerna. I en undersökning från 2020 baserad på statistik från 1 072 städer framgick att över tre fjärdedelar av dem avsatt mindre än 20 procent av sin yta åt öppna offentliga platser och gator, en nivå som ligger långt under målet om 45-50 procent. Siffrorna varierar dock kraftigt mellan olika regioner. Höginkomstländer har en större andel öppna ytor än låg- och medelinkomstländer och dessa ytor är dessutom tillgängliga för en större andel av befolkningen.

En positiv trend under senare år är att allt fler nationella och lokala myndigheter har strategier för att förebygga och hantera kriser och katastrofer.

SVERIGE OCH MÅL 11

Sedan många år övervakas utvecklingen för de globala målen genom ett "SDG index" kopplat till det globala nätverket Sustainable Development Solutions Network, SDSN. Av den webbaserade sammanställningen framgår att Sverige 2023 ansågs ha uppnått tre av de globala målen – nr 1, 5 och 7. Stora utmaningar kvarstod när det gällde genomförandet av mål 2, 12, 13 och 15 medan något mindre utmaningar kvarstod för mål 14. När det gäller de resterande nio målen – inklusive mål 11, hållbara städer och samhällen – var bedömningen att vissa utmaningar återstod för Sveriges del.

I den förra regeringens frivilliga rapport till FN om genomförandet av de globala målen i Sverige (daterad maj 2022) rapporterades att tillgången till

"N" står för nationell indikator. Läs mer om indikatorerna för de globala målen på <https://unstats.un.org/sdgs>

kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden är god i Sverige. Vidare konstateras att mycket få människor drabbas av naturkatastrofer men att det däremot finns fortsatta problem med bostadsbrist, trångboddhet och otrygghet i många svenska städer och tätorter.

TEXTEN I MÅL 11

Den fullständiga formuleringen av mål 11 i Agenda 2030 är: göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara (make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable). För att bättre kunna kommunicera de globala målen har benämningen av varje mål getts en kortform, i detta fall hållbara städer

och samhällen. Bland delmålen kommer först sju siffermål som formulerar de centrala målsättningarna för målet. Därefter finns tre bokstavsmål (11.a, b och c) som handlar om åtgärder och metoder för att de första sju delmålen ska kunna nås.

För att kunna mäta hur arbetet med de globala målen går har FN tagit fram 231 globala indikatorer. Varje land ska även ta fram nationella indikatorer och metoder för att mäta utvecklingen. För Sveriges del är det Statistikmyndigheten SCB som ansvarar för arbetet med indikatorerna. ■

Den fullständiga texten för mål 11 samt de indikatorer som hör till framgår av rutan på föregående uppslag.

I Afrika söder om Sahara bor 230 miljoner människor i slum och kåkstäder. Bilden är från Sydafrika.

Hur bidrar Svenska FN-förbundet med sin verksamhet till mål 11? Annelie Börjesson, ordförande, svarar:

Agenda 2030 och de 17 globala målen antogs 2015 och sedan dess har FN-förbundet jobbat med en lång rad aktiviteter för att sprida kunskap och engagemang kring dem. Nationellt arbetar vi bland annat med information, utbildning och påverkan samtidigt som våra FN-föreningar, FN-distrikt, FN-skolor och unga ambassadörer är viktiga lokala aktörer som för ut information om de globala målen till människor över hela landet. Genom vårt tidigare projekt Glokala Sverige har vi bidragit till att få igång genomförandet av de globala målen i kommuner och regioner över hela landet. När det gäller mål 11 specifikt bidrar vår rörelse genom sin verksamhet även till social hållbarhet på olika orter. Internationellt bedriver vi samarbete med andra FN-förbund och här kan särskilt nämnas FN-förbundet i Tanzania som jobbar intensivt med de globala målen.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Med ett tufft läge i världen är Agenda 2030 och de globala målen viktigare än någonsin. Här är några förslag på vad DU kan göra för att bidra till att arbetet går framåt:

Bjud in en ambassadör!

FN-förbundets unga ambassadörer finns över hela landet och besöker gärna föreningar, arbetsplatser, skolor eller andra aktörer för att tala om de globala målen. De kan även hålla presentationer eller workshops digitalt. På fn.se/ambassadorer kan du läsa mer i vårt presentationshäfte och boka en kostnadsfri föreläsning!

Kolla upp din kommun!

Mål 11 handlar om hållbara städer och samhällen och i rutan på föregående uppslag framgår vilka konkreta frågor det handlar om. Hur berörs din hemkommun av de olika delmålen? Vilka av dem tycker du själv att kommunen borde arbeta med? Gå till din kommuns webbsida och undersök vilken information som presenteras när det gäller hållbar utveckling.

Sprid kunskap om mål 11!

Detta faktablad om mål 11, hållbara städer och samhällen, kan beställas gratis i upp till 30 ex. Beställ en bunt faktablad och dela ut dem till intresserade eller skicka dem till politiker och andra lokala aktörer. Ett alternativ kan vara att arrangera ett samtal i din förening eller skola baserat på faktabladet. Skicka din beställning till vardshorisont@fn.se!

Riksarkitekt Helena Bjarnegård vittnar om en snabb utveckling när det gäller medvetenheten i Sverige om vikten av hållbara städer.

“Städer ska vara hållbara, men också inkluderande och berikande”

Städer måste bli mer hållbara och vägen dit, den går genom samarbete. Det menar Helena Bjarnegård, riksarkitekt.

2015 antogs Agenda 2030 med 17 globala mål för en mer hållbar värld 2030. Mål 11 syftar till att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

– Antagandet av mål 11 var ett oerhört viktigt steg. För att vi ska kunna nå en förändring och ett hållbarare samhälle måste vi ha gemensamma målsättningar, säger Helena Bjarnegård, riksarkitekt med placering på Boverket.

Hon är expert på området då hon dagligen arbetar med mål 11, både i rollen som riksarkitekt och genom det nationella rådet för hållbara städer. I rådet, som agerar på uppdrag av regeringen, är hon ordförande.

– Mål 11 är en motor för förändring. Det är ett mål i sig samtidigt som en förändring av städer och samhällen är en förutsättning för att vi ska uppnå alla de andra ambitiösa målen i Agenda 2030, säger hon.

EN PLATS ATT TRIVAS PÅ

Det är lätt att se på frågan om hållbara städer som något som enbart handlar om tekniska framsteg, fortsätter Helena

Bjarnegård. Men då glömmar man lätt de sociala och kulturella värdena. Målet är att forma städer som är hållbara, men också inkluderande och berikande. Det ska vara en plats där invånarna trivs, mår bra och har möjlighet att utvecklas.

För att uppnå detta krävs samarbete, till exempel som vid den konferens på temat gröna städer som hölls i juni i Malmö. Arrangemanget var en del av Sveriges EU-ordförandeskap under våren 2023 och syftet var att föra samman aktörer från hela Europa för att diskutera och arbeta fram lösningar för framtidens städer.

Utöver internationellt samarbete krävs samarbeten på olika nivåer i Sverige, fortsätter Helena Bjarnegård. Rådet för hållbara städer är drivande för att skapa plattformar för samarbeten mellan alla nivåer – den internationella, statliga, regionala och kommunala. I rådet sitter bland annat representanter för myndigheter, kommuner och länsstyrelser.

– Vi vill ”höja ribban” och visa att förändring är möjlig redan idag. Att omforma städer och samhällen kommer

inte kunna ske genom fler pålagor eller att man skärper krav mellan olika nivåer av beslutsfattare. Det är en förändring vi måste åstadkomma tillsammans, säger Helena Bjarnegård.

HELHETSGREPP KRÄVS

Det finns mycket som kan göras direkt för att minska hinder och trögheter mellan olika institutioner, menar hon.

– Ibland tenderar vi att jobba i ”stuprör” men vi kan inte arbeta separat med exempelvis transportfrågor, bostadsfrågor och miljö och biologisk mångfald. I stället måste vi samverka kring bredden av frågor och det är något vi arbetar med både på Boverket och genom rådet. Det måste finnas en helhet. Genom rådet kan aktörer kroka arm och jobba tillsammans för att hitta lösningar.

Utmaningarna är många men det har skett en enorm utveckling under de senaste åren, fortsätter hon. Antagandet av Agenda 2030 har satt ljuset på värdet av att arbeta med hållbar stadsplanering. Under senare år har fokuset också skiftat från att gälla byggande av nya fysiska miljöer till att också anpassa redan befintliga.

– Det går framåt med stormsteg. Medvetenheten ökar konstant. När jag för bara fem år sedan pratade och föreläste om hur arkitektur kan bidra till ett hållbart samhälle var det många som inte förstod, eller som till och med ifrågasatte om det ens gick att kombinera. Idag har det verkligen förändrats, alla

vet vad man talar om, säger hon.

– Världskongressen i arkitektur gick av stapeln i Köpenhamn i juli och den handlade uteslutande om hur byggd miljö och bra arkitektur kan bidra till

hållbarhet på alla sätt och vis.

AGENDA EFTER 2030

Nu har halva tiden passerat sedan målens antagande 2015. Mycket har hänt, mycket återstår att göra. För Helena Bjarnegård uppkommer också frågan vad som väntar efter 2030.

– Jag hoppas och tror att medvetenheten har ökat. Nästa agenda, den som följer efter 2030, tycker jag bör belysa att hållbara städer är nyckeln även till uppfyllandet av andra målsättningar och rättigheter, säger hon.

■ Eric Corneford

Två FN-vänner om FN-hösten 2023

Vilka utmaningar står FN inför efter coronapandemin och med pågående krig och klimatkris i världen? Vilken roll kan och bör Sverige spela? Vi ställde några frågor till Olof Skoog, EU:s FN-ambassadör, och Yasmine Sherif, chef för FN:s fond Education Cannot Wait.

Hur skulle du summera de utmaningar som FN-arbetet står inför i dagsläget?

Olof Skoog: Jag ser väldigt stora utmaningar för det internationella samarbetet och för den globala rättsordning som FN är tänkt att garantera. Rysslands anfallskrig mot Ukraina bryter mot grundprinciperna för det internationella umgänget och medför dessutom svåra globala ekonomiska påfrestningar i en redan ansträngd värld. FN åsidosätts i fredsförhandlingar på bred front och FN:s fredsbevarande operationer tvingas lämna länder som Mali och Kongo – inte för att uppdraget slutförts utan av politiska skäl. Samtidigt växer misstron mot det globala finansiella systemet när ett stort antal länder faller ner i ett skuldberoende som gör att balansräkningen inte går ihop och utrymmet för investeringar i hälsa och utbildning faller tillbaka. Klimatkrisen galopperar vidare om vi inte snarast ställer om kursen. De flesta inser att allt detta kräver en nystart, ett starkt internationellt samarbete och större engagemang i FN, något jag som EU:s ambassadör i FN driver hårt med starkt stöd från Bryssel och EU:s medlemsländer. Detta ger EU stor trovärdighet och gör oss till en pålitlig partner för många länder.

Yasmine Sherif: Världen står inför de största utmaningarna sedan FN bildades. Vi har precis kommit ur en pandemi som drabbat de allra fattigaste hårt. Vi har de största flyktingströmmarna sedan andra världskriget. Det råder krig i Ukraina och stora delar av Mellanöstern medan Sahel och andra regioner plågas av miliser, terrorism och fattigdom. Vi har klimatförändringar, förstörelse av vår planet och växande klyftor mellan Öst och Väst liksom mellan södra och norra halvklotet. Vi har en ofantlig ökning av barn som saknar grundskoleutbildning, från 75 miljoner

för några år sedan till 124 miljoner idag.

Vilka är dina förväntningar och förhoppningar inför höstens FN-möten?

Olof Skoog: Jag tror de allra flesta världsledare kommer till New York i slutet av september med en djup insikt om behovet av att världen kommer samman och tar sig an de globala utmaningarna med skarpare åtaganden och en accelererad tidtabell. Toppmötet om de globala målen kommer både att visa hur allvarligt läget är och peka på åtgärder som vi alla kan ta på oss för att vända trenden. Jag har i förhandlingarna i FN kring dessa frågor känt ett starkt allvar inför hur allvarligt läget är och ett mycket stort medvetande om vad som nu krävs. Det inger hopp.

Yasmine Sherif: Jag hoppas att toppmötet om de globala målen i september leder till att de länder som har resurser tar större ansvar för att dela med sig. Det är sju år kvar till 2030 och med tanke på de nationalistiska strömningar som råder ser det inte hoppfullt ut. Vi behöver ledare med en stor dos empati och en känsla av djupt ansvar för världen.

Har generalsekreterarens initiativ "Our Common Agenda" hittills haft någon konkret positiv effekt på FN-maskineriet?

Olof Skoog: Jodå, en hel del. Agendan har kommit lite i skymundan för de stora toppmötena kring globala målen, klimatet och hälsofrågor som väntar nu i höst. Men vi är väldigt många som vill ta oss an de framtidsfrågor som rymms

Olof Skoog var Sveriges FN-ambassadör 2015–19 och är sedan 2019 chef för EU:s delegation till FN. 2019 fick han FN-förbundets utmärkelse Årets FN-vän. På bilden talar han vid ett möte i FN-högkvarteret i New York.

Foto: UN Photo/Manuel Elias

i Guterres agenda inklusive de digitala möjligheterna/hoten, en starkare fredssagenda och en reform av det internationella finansiella systemet.

Yasmine Sherif: Ja, inom Education Cannot Wait har vi tagit fasta på flera principer i Our Common Agenda. Vi har skapat samordnade insatser tillsammans med FN-organ, utbildningsministerier, lokala myndigheter och civilsamhället så att vi har kunnat undvika konkurrens och i stället samarbetar. Vi har jobbat med lokalt självbestämmande och lokal kunskap som grund för våra insatser och har därigenom bidragit till att stärka lokalsamhällets förmåga att hantera pågående kriser. Vi har fokuserat på de som är allra mest utsatta, det vill säga barn och ungdomar i krig, i kris och på flykt, samtidigt som vi har lagt särskild vikt vid att nå barn och ungdomar i de länder som ligger längst bak i ledet för att nå de globala målen. Vi har jobbat på att minska byråkratin och öka ansvarsutkrävandet. Vi är internationella tjänstemän som tar ansvar gentemot både bidragsgivare och skattebetalare – framför allt de 224 miljoner barn och unga som inte kan läsa, skriva eller tänka kritiskt och som är traumatiserade och befinner sig i ett krig eller i ett flyktingläger.

Vilken roll ser du att Sverige kan och bör spela i FN-sammanhang framöver?

Olof Skoog: Att fortsatt försvara det globala samarbetet. Vi klarar inte att hantera utmaningarna i vårt närområde om vi inte har omvärlden med oss. Rysslands agerande måste isoleras och motarbetas – och det gör vi både via våra europeiska strukturer och de globala där ju FN utgör navet. Närområdet har blivit globalt! I det fältet ser jag viktiga uppgifter också för FN-förbundet.

Yasmine Sherif: Sverige har länge varit ett föredöme när det gäller mänskliga rättigheter och globalt ansvar. Som FN-tjänsteförbunden har jag ingen politisk tillhörighet utan arbetar med olika bidragsgivare. De som imponerar

Foto: ECUW 2023

Yasmine Sherif, på bilden på besök i Tchad, är chef för FN:s fond Education Cannot Wait som verkar för att säkra barns skolgång i samband med kriser och katastrofer. Hon fick FN-förbundets utmärkelse Årets FN-vän 2017.

mest på mig är personer som har en stor vision i enlighet med FN-stadgan och mänskliga rättigheter, som agerar med ledarskap och som tar ansvar för världen. Sverige har en lång historia av den typen av personligheter och etik och vi måste hålla detta vid liv. Vi är ett starkt land om än litet. Vi kan förändra världen, vi kan göra skillnad.

”Vi behöver ledare med en stor dos empati och en känsla av djupt ansvar för världen.”

Kan du nämna någon enskild fråga där du särskilt hoppas att Sverige kommer att kliva fram och ta ansvar?

Olof Skoog: Jag hoppas att Sverige, som nyligen lett EU:s rådsarbete, ska driva på för att EU ska förbli en ledande aktör när det gäller framtidsfrågor – som att försvara FN-stadgan i sin helhet, klimatet och den globala hållbarhetsagendan.

Yasmine Sherif: Sverige bör ta en starkare roll när det gäller utbildning för barn och ungdomar i krig, kris och på flykt. Utan utbildning kan vi inte uppnå något av de globala målen. Hur skapar vi

jämställdhet om flickor är analfabeter? Hur får vi slut på extrem fattigdom om människor inte kan läsa och skriva? Hur kan vi bygga upp världen om det inte finns läkare och sjuksköterskor?

Vad kan Svenska FN-förbundet göra för att i så hög grad som möjligt bidra till en positiv utveckling?

Olof Skoog: FN-förbundet har en viktigare roll än någonsin i att utbilda och föra debatt kring behovet av internationellt samarbete och en global utblick.

Yasmine Sherif: FN-förbundet bidrar enormt mycket till Sveriges ledarskap globalt. Dels genom att nå ut till svenska folket, som verkligen vill göra gott och skapa en bättre värld, dels genom att lyfta upp Sverige inom FN. Sverige har historiskt haft ett av de största FN-förbunden i världen. Oavsett partifärg på regeringen kan Sverige leda och bidra till en bättre värld. Låt oss behålla och bygga på den svenska humanism och etik som funnit hos oss i många generationer och som har givit Sverige ett stort namn internationellt. ■

Helgon och maktspelare: Dag Hammarskjöld som politiker Av Staffan Carlsson

En ny bok om Dag Hammarskjöld av diplomaten Staffan Carlsson har, sedan den utkom i maj, omtalats för att den ska ge en annan bild än den gängse av den mytomspunne generalsekretären. Det väcker förhoppningar om ytterligare kunskap om den svenske FN-chefens liv, gärning och tragiska död.

I det inledande kapitlet i "Helgon och maktspelare: Dag Hammarskjöld som politiker" (Albert Bonniers förlag) ger Carlsson själv en programförklaring. Han vill "återge Hammarskjölds mänskliga proportioner, reda ut en del missförstånd och teckna hans utrikespolitiska profil".

Sålunda är det i stor utsträckning en bild av politikern Hammarskjöld – inte författaren, filosofen eller friluftsmänniskan – som tecknas av ambassadören och veterandiplomaten Staffan Carlsson. Vi får inledningsvis följa den svenske tjänstemannen på den väg genom Finansdepartementet och Utrikesdepartementet som sedermera kröntes av erbjudandet av statsminister Tage Erlander att ingå i Sveriges regering.

Att Hammarskjöld spelade en viktig

roll för utformningen av svensk handels-, försvars- och säkerhetspolitik efter kriget innebar att han skaffade sig värdefulla kontakter i såväl Europa som USA. Boken återkommer löpande till Hammarskjölds förhållande till stormakterna mot bakgrund av att han ofta har beskrivits som en FN-chef som tog de permanenta fem vid hornen, inte minst under sin andra mandatperiod.

Hammarskjöld blev, sin uttryckliga motvillighet till trots, en politisk spelare av rang. En av förklaringarna är att säkerhetsrådet och generalförsamlingen då som nu inte alltid förmådde att hantera de uppgifter de var ålagda – och Hammarskjöld ville fylla detta tomrum. Staffan Carlsson beskriver FN-chefens agerande i de kriser som har kommit att förknippas med honom. I likhet med andra biografer ägnar författaren också utrymme åt flygplanskraschen i Ndola som tog Hammarskjölds liv 1961.

Staffan Carlsson är omsorgsfull med källorna och citerar rikligt ur Hammarskjölds egna böcker, brev och

anteckningar. Dessutom lutar han sig mot den förre FN-chefens närmaste medarbetare. Det ger, förutom stor autenticitet, en levande bild av den förre generalsekretären och personen Hammarskjöld. Boken "Helgon och maktspelare: Dag Hammarskjöld som politiker" kastar onekligen nytt

ljus över Hammarskjölds gärning och i sin detaljrikedom utgör den fascinerande läsning. Den är också, i likhet med annan historisk politisk litteratur, intressant att sätta i ljuset av dagens storpolitiska utmaningar. Relationen mellan stormakterna, de övriga FN-medlemmarna och FN-chefen är än i dag avgörande för FN:s förmåga att göra skillnad för de miljarder människor som organisationen är satt att tjäna.

■ Pekka Johansson, pressekreterare vid Svenska FN-förbundets kansli

Staffan Carlsson signerar sin bok vid FN-förbundets seminarium i Stockholms konserthus på FN-dagen den 24 oktober.

Veronique Simon,

62 år, sitter i FN-förbundets styrelse sedan 2018. Hon är universitetslektor i språkdidaktik och bor i Uppsala.

Hur har det varit att sitta i styrelsen?
Det har varit lärorikt men tidskrävande. Det senaste året har varit kämpigt då vi på grund av politiska beslut har behövt skära ned i verksamheten.

Vilka frågor har du engagerat dig i?
Frågor kring utbildning håller jag kärt, särskilt som ett sätt att motverka rasism och diskriminering. Flerspråkighet, bemötande samt inkludering av flerspråkiga personer inom utbildningar är områden som jag är djupt engagerad i. Dessa och frågor med koppling till invandring har jag försökt lyfta i styrel-

sen, med måttlig framgång. De borde i mitt tycke ta mera plats i förbundets arbete.

Vad tycker du om förbundets nya grundskolesatsning?

En god utbildning för alla motverkar fattigdom, ojämställdhet, sociala orättvisor, våld och laglöshet. Därför ser jag FN-förbundets arbete mot skolan som mycket viktigt. Satsningen på grundskolan är ett sätt att se till att barn redan från tidig ålder blir medvetna om mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och andra globala frågor. Så huvudmän och lärare, håll koll på förbundets arbete och ställ gärna frågor till våra duktiga

Foto: privat

medarbetare på kansliet som har utvecklat ett omfattande material!

Varför är det viktigt att engagera sig i FN-förbundet?

FN-förbundet välkomnar alla, är inte bundet till någon religion eller politiskt parti och verkar utifrån ett globalt tänkesätt för mänskliga rättigheter och en fredlig värld. Det är ett oerhört viktigt arbete i dessa mörka tider.

FN-förbundet arrangerade i september ett studiebesök i FN-staden i Köpenhamn för ett dussin svenska riksdagsledamöter. Avsikten med besöket var att ge kunskap om FN:s arbete. Bland annat besöktes FN:s befolkningsfond UNFPA, Världslivsmedelsprogrammet WFP och FN:s utvecklingsprogram UNDP.

Nytt upplägg för FN-kurser

I oktober lanserar FN-förbundet ett nytt upplägg för kurser och föreläsningar som ersätter det tidigare formatet med A-, B- och C-kurser. Det nya utbildningspaketet består av en halvdagskurs och sju föreläsningar om olika FN-frågor. Alla delar är fristående vilket innebär att man inte behöver ha gått kursen för att gå på föreläsningarna och inte heller gå på föreläsningarna i någon särskild ordning. Likt tidigare erbjuds det endast medlemmar i FN-förbundet men är helt gratis.

Även den som gått de tidigare kurserna kan ha nytta av det nya programmet eftersom innehållet justerats. Under halvdagskursen "Tillsammans för ett starkare FN" ges mer utrymme till information om FN jämfört med den tidigare A-kursen. Föreläsningsserien är delvis jämförbar med de tidigare B-kurserna men eftersom den är uppdelad i sju tillfällen kan nu mer tid och fokus ges åt varje tema.

Ytterligare en nyhet är ökad tillgänglighet för alla medlemmar, nya som "gamla", då det inte spelar någon roll när man blir medlem och inte heller finns några krav på att gå en introduktionskurs innan man tar del av föreläsningsserien. Föreläsningarna och kursen hålls dessutom digitalt via Teams vilket gör att medlemmar från hela Sverige har möjlighet att delta samt att antalet deltagare är obegränsat. Halvdagskursen erbjuds även fysiskt i FN-förbundets lokaler i Stockholm.

På fn.se/kurs-och-forelasningsprogram kan man läsa mer och anmäla sig till kommande tillfällen. Ungefär en månad före utsatt datum öppnar anmälningen via en länk på sidan. Den första föreläsningen hålls den 2 oktober på temat Agenda 2030 och globala målen.

– Vi hoppas på många vetgiriga deltagare under hösten och våren, säger Helena Jönsson, utbildningsansvarig.

Läs mer om våra kurser på [fn.se!](https://fn.se)

Hallå där!

Fiona Sjöberg som praktiserat på den svenska FN-representationen i New York under våren 2023.

Foto: Hanna Klang

Hur gick det till när du fick praktikplats på FN-reppen?

Vägen till min drömpraktik på FN-representationen gick genom min masterutbildning i globala studier där det ingår en kurs i arbetspraktik. Jag var särskilt intresserad av Utrikesdepartementet så via UD:s webbplats startade jag en prenumeration på lediga praktikplatser. Jag skickade in min ansökan enligt anvisning under hösten. Jag blev kallad till en Zoomintervju, därefter gjorde jag ett skrivprov och ett par dagar senare fick jag det glädjande beskedet. Själva rekryteringsprocessen gick snabbt, men där och då var det en evighetslång vecka, kantad av såväl hopplöshet som hoppfullhet.

Vilken studiebakgrund har du?

Jag har en kandidatexamen i globala studier och läser nu masterprogrammet i globala studier, båda på Göteborgs universitet.

Vilken del av representationen praktiserade du på?

Jag var på avdelningen för hållbar fred, inom fokusområdena Mellanöstern, Nordafrika samt digitaliseringsfrågor inom FN-processen Global Digital Compact.

Vilka arbetsuppgifter hade du?

FN-representationen var generös med vad vi praktikanter fick testa på under terminen. Ingen dag var den andra lik. Till stor del bestod mina arbetsuppgifter av att bevaka möten i säkerhetsrådet och på EU-delegationen och rapportera om dessa till berörda enheter på UD. Ofta gick jag på flera möten om dagen. Miljön var enormt dynamisk och varje dag gav en spännande inblick i världens aktualiteter och det globala maktpolitiska spelet.

Hur har terminen varit?

Otroligt lärorik! Jag förundras över hur mycket jag lärde mig på så kort tid, om FN-systemet, svensk utrikespolitik och om mig själv. Samtidigt var det utmanande då man även varje dag konfronterades med de många tuffa globala utmaningar vi står inför.

Vad tänker du om Sveriges roll i FN efter din termin i New York?

Jag har fått ny förståelse för hur mycket som Sverige faktiskt gör i FN. Jag rekommenderar alla nyfikna att följa @SwedenUN på X (Twitter)!

Vilka tips har du till den som söker en liknande praktikplats?

Dubbel- och trippelkolla din ansökan språkligt innan du skickar in, vid hög konkurrens kan detaljer bli avgörande. Förmedla i din ansökan varför du vill praktisera på den specifika arbetsplatsen och vad du hoppas kunna lära dig som är relevant för dig och dina framtida mål samt vad du skulle kunna bidra med som vore värdefullt. Har du läst en kurs som visar på ditt intresse? Har du ideellt engagemang eller tidigare arbetserfarenheter som passar i sammanhanget? För praktik i FN-miljö tror jag att du med fördel även bör lyfta utlandsstudier, resor och språkkunskaper.

Något du vill tillägga?

Ge inte upp! Under min kandidatutbildning sökte jag praktikplats på UD men lyckades då inte nå hela vägen. Jag tog tillvara på de lärdomar jag gjorde då och sökte igen under min master – då lyckades jag. En praktik på en enhet vid UD ger en värdefull inblick i arbetet inom utrikesförvaltningen och jag rekommenderar alla som är intresserade av internationella frågor att söka söka söka!

Foto: Birgitta Larsson Lindelöf

Några av arrangörerna av årets Framtidsvecka i Kristianstad den 16-24 september. Från vänster Jan Lindelöf, Beata Svensson och Michael Dahlman.

Tioårsjubileum för Framtidsveckan i Kristianstad

För tionde året i rad anordnas Framtidsveckan i Kristianstad. FN-föreningen är sammankallande i den styrgrupp som arrangerar veckan med Agenda 2030 som plattform.

Jan Lindelöf har varit ordförande för Kristianstads FN-förening sedan 2013 och är en av initiativtagarna till Framtidsveckan. 2014 bjöd FN-föreningen in andra organisationer och studieförbund i staden till ett möte för att diskutera intresset för att anordna en vecka med fokus på hållbarhet.

– Vi blev inspirerade av liknande veckor som hade genomförts på andra platser i landet. Hållbarhetsfrågorna är ju ett fokusområde för oss inom föreningen och vi tyckte att de var väldigt viktiga. Dessutom började klimatfrågorna bli mer och mer aktuella, berättar Jan.

Flera av de inbjudna gillade idén och den första Framtidsveckan tog form. Sedan dess har FN-föreningen i samarbete med bland annat Naturskyddsföreningen och flera studieförbund genomfört en vecka på temat hållbar omställning varje år. I år firar de tioårsjubileum.

– Det är uppbyggt så att vi som är med står

för olika arrangemang under veckan. Nu när det är tioårsjubileum händer extra mycket, säger Jan.

EN HÅLLBAR STAD

Mål 11 i Agenda 2030, hållbara städer och samhällen, genomsyrar hela veckan, inte minst de evenemang som FN-föreningen håller i. Jan berättar att de anordnar flera föreläsningar av sakkunniga inom olika områden som ska bidra till att göra kommunen mer hållbar.

– En samhällsplanerare ska föreläsa om trädens betydelse och en professor ska prata om hur vi ska ta vara på den stora grundvattnereserv som Kristianstad ligger på. Sedan ska en forskare från Malmöuniversitet hålla i en föreläsning följt av en paneldiskussion på temat "Kristianstad: en integrerad kommun".

De resterande 16 globala målen ligger också i fokus, trots att de inte var antagna när Framtidsveckan först startades.

– Från start har vi velat bidra till att Kristianstad blir en mer hållbar kommun ekonomiskt, ekologiskt och socialt. När Agenda 2030 sedan kom 2015 byggde vi in den som en plattform för vårt arbete, säger Jan.

ÖVERSÄMMNINGSRISK

I Kristianstad finns Sveriges lägsta punkt – 2,32 meter under havsytan – och vallar byggs nu för att skydda staden från översvämningar. Ett föränderligt klimat är därför en högaktuell fråga i kommunen, något som Jan menar är en viktig anledning till att det behövs en Framtidsvecka och att arrangörerna vill sprida kunskap om hur hållbarhet uppnås.

– Vi vill uppmärksamma Kristianstadsborna och få dem att förstå att klimatfrågorna är akuta och att de andra hållbarhetsfrågorna också är viktiga. Då kan de bidra till målet – att Kristianstad ska ta täten bland Sveriges kommuner när det gäller hållbarhet, säger han.

För Jan personligen är engagemanget i Framtidsveckan och de frågor som ligger till grund för den självklart.

– Jag känner starkt för min kommun och motiveras av att Kristianstad ska bli framträdande inom hållbarhetsfrågorna. Jag har alltid tyckt att frågorna är viktiga och blir allt viktigare. Klimatfrågan blir, som Guterres säger, alltmer alarmerande. Vi måste göra något för att rädda planeten för våra barn och barnbarn.

■ Victoria Lind

Gävle FN-förening står upp för klimatet

Sedan ett år tillbaka står medlemmar i Gävle FN-förening på ett torg mitt i staden varje fredag under lunchtid. Där manifesterar de för klimatet i Greta Thunbergs anda tillsammans med andra lokala organisationer och privatpersoner.

Klimatmanifestationen anordnas av Greta Gamlingar i Gävle – en rörelse som ingår i nätverket Fridays for Future med grupper runt om i Sverige. Margareta Björkenstam, ordförande i Gävle FN-förening, tycker det är viktigt att föreningen står upp för klimatet.

– Klimatfrågorna tillhör ju de globala hållbarhetsmålen inom Agenda 2030 och är oerhört viktiga. Vi bär våra vita västar så att vi syns och visar vad vi står för.

Under manifestationen håller deltagarna i skyltar som pryds av teckningar av en lokal konstnär, berättar hon.

– Vi har fått tillåtelse att använda satirteckningar av Ulf Ivar Nilsson, en tecknare här i Gävle. Han gör bland annat teckningar som har med klimatfrågan att göra så vi har förstorat upp några och använder på våra skyltar. Vi

tycker det kan vara lite roligt och kanske får folk att tänka till på ett annat sätt.

FN-föreningen gör också sitt bästa för att uppmärksamma ämnet bland lokala politiker.

– När det är kommunfullmäktige här i Gävle brukar vi stå utanför på gatan och påminna de som går in till mötet om klimatfrågorna, berättar Margareta.

Dessutom är föreningen medarrangör i seminarieriet "Omställning tillsammans" med föreläsningar på temat omställning och hållbarhet i Gävle. Under våren genomfördes fyra föredrag och till hösten planeras fler evenemang.

– Det var väldigt fina föreläsningar av professorer och författare och det kom mycket folk så nu fortsätter vi i höst, säger Margareta.

■ Victoria Lind

Foto: Inger Södergren

Margareta Björkenstam med en teckning av Ulf Ivar Nilsson.

Nedansiljans FN-förening drog till skogs

I Nedansiljans FN-förening fick vi i maj besök av Lars-Olof Sarenmark, sakkunnig i hyggesfria skogsbruksmetoder och superduktig på att förmedla sina kunskaper. Han tog oss med till ett skogsskifte som brukas med hyggesfria metoder. Över 40 intresserade och frågvisa personer deltog.

Mål 15 i Agenda 2030 handlar bland annat om att "hållbart bruka skogar" samt "hejda förlusten av biologisk mångfald". Med hyggesfritt skogsbruk bevaras den biologiska

mångfalden bättre jämfört med kalhyggesbruk. Dessutom finns "skogskänslan" kvar, fint för alla oss som gillar att vistas i skog och mark.

Mycket tyder på att skogsägare i genomsnitt inte får sämre ekonomi om de väljer hyggesfritt, men naturligtvis behöver metoder för skogsbruk anpassas beroende på var man är. Sammanfattningsvis är hyggesfria metoder ett högintressant alternativ till kalhyggesbruk.

■ Text och bild: Ann-Sofie Rönnegård

Debattutspel om kärnvapen

Sverige bör delta i högnivåmötet om kärnvapen i FN:s generalförsamling den 26 september. Det kräver 22 FN-föreningar tillsammans med Svenska FN-förbundet i en debattartikel som publicerades i flera tidningar under september. Läs hela artikeln på fn.se (under Nyheter/Debattartiklar)!

TIPSA LANDET RUNT:

Skicka ditt tips till:
varldshorizont@fn.se och skriv
"Landet runt" i ämnesraden

ENGAGERA DIG LOKALT

Ju fler som engagerar sig, desto mer kan vi åstadkomma! I den svenska lokala FN-rörelsen ingår både individuella medlemmar och FN-föreningar, FN-distrikt och FN-skolor. På www.fn.se kan du komma i kontakt med din lokala FN-förening och läsa mer om hur du kan engagera dig för en bättre värld!

Skriv under för Agenda 2030!

Gemensamma problem kräver gemensamma lösningar. Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling är världens enda färdplan för framtiden – och vår väg ut ur globala kriser som klimatförändringar, pandemier och fattigdom. Men det är bråttom, bara halva tiden återstår innan löftena om en bättre värld ska vara uppfyllda. Svenska FN-förbundet kräver därför att Sveriges regering intensifierar arbetet med Agenda 2030, på allvar driver omställningen till ett hållbart samhälle och föregår med gott exempel i det internationella samarbetet för att nå målen. Underskrifterna och kravet kommer att överlämnas till bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell.

Var med du också, skriv under på fn.se/namninsamling/

Höstens kurser och föreläsningar

Den 2 oktober startar FN-förbundets nya kurs- och föreläsningssprogram med en digital föreläsning om Agenda 2030 och de globala målen kl 18.00 – 19.30. Mer information och anmälningsformulär finns på fn.se/kalender/

Under hösten 2023 och våren 2024 kommer fyra halvdagskurser och sju föreläsningar att hållas. Nästa programpunkt är halvdagskursen ”Tillsammans för ett starkare FN” som hålls den 13 och 14 oktober. Hela programmet finns på: fn.se/kurs-och-forelasningsprogram/. Vid frågor kontakta helena.jonsson@fn.se

Nytt skolmaterial inför FN-dagen

Första veckan i oktober lanserar FN-förbundet årets FN-dagsmaterial. Det riktar sig främst till lärare i grund- och gymnasieskolor men kan självklart även användas av medlemmar och FN-föreningar. Årets material uppmärksammar särskilt mänskliga rättigheter då våra universella rättigheter fyller 75 år 2023. Med en mängd tips på aktiviteter och lektioner inspirerar det till firande av FN-dagen. Övningarna är framtagna av FN-förbundet i samarbete med Unicef Sverige och FN:s utvecklingsprogram UNDP i Sverige. Håll utkik på fn.se/skola/

Världskoll i grundskolan

Arbetet med FN-förbundets nya format *Världskoll i skolan* fortsätter. Via en digital portal för elever och lärare ska grundskolor kunna ta del av material för undervisning om FN, globala målen och mänskliga rättigheter samt ges tips för lokalt engagemang för Agenda 2030. Innehållet utvecklas i samarbete med flera pilotskolor för att passa elever från förskoleklass till årskurs 9 och anpassad grundskola. Satsningen sker i samverkan med bland annat FN:s utvecklingsprogram UNDP och Unicef Sverige.

Läs mer om vad erbjudandet innefattar och anmäl intresse för att bli en skola med världskoll på fn.se/varldskoll

Höstens praktikanter

Höstens praktikanter på FN-förbundet är Laura Aslami (skola), Victoria Lind (Världshorisont/kommunikation) och Johanna Palmgren (förenings- och medlemsutveckling).

FN-dagen i Stockholms konserthus

Svenska FN-förbundet ägnar årets seminarium på FN-dagen den 24 oktober åt temat *FN och rättvisan – om Putin, krigsbrotten och framtiden*. Bland talarna märks Hans Corell, tidigare rättschef i FN, Andrij Plachotnjuk, Ukrainas ambassadör i Sverige och Lise Tamm, chefsåklagare och f d utsänd åklagare vid ICC.

Evenemanget hålls i Grünwaldsalen i Stockholms konserthus kl 10.00 – 11.45 och efter genomfört program blir det lunchwrap och mingel i foajén. Programmet rymmer även musikinslag och traditionsenlig utdelning av utmärkelserna Årets FN-vän och Årets FN-supporter. I foajén signerar diplomaten Staffan Carlsson sin nyutkomna bok ”Helgon och maktspelare: Dag Hammarskjöld som politiker”. Anmälan och uppdaterat program finns på www.fn.se/fndagen2023.

Månadsgivare för en bättre värld

Wilken värld vill du se? Bli månadsgivare idag och ta ställning för en fredligare, rättvisare och mer hållbar värld! Som månadsgivare är du med oss varje dag och skapar långsiktig förändring, ger hopp och räddar liv. Du bidrar med så mycket du vill, så länge du vill. Gå till fn.se/manadsgivare och läs mer!

Adressändring

Har du som är medlem i FN-förbundet eller prenumererar på Världshorisont flyttat eller bytt namn, telefonnummer eller e-postadress? Glöm inte att meddela oss så vi kan uppdatera vårt register! Skicka ett mejl till info@fn.se!

Tillsammans står vi upp för mänskliga rättigheter!

8 miljarder människor lever på jorden. Hälften är kvinnor. En fjärdedel är unga. Tre fjärdedelar lever i länder med minskande demokratiskt utrymme. Där står yttrandefrihet, pressfrihet och demokratiska institutioner under hot. I år fyller FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter 75 år. Det måste betyda något. Under hösten pågår därför kampanjen Stå upp för mänskliga rättigheter där du kan vara med och göra skillnad. Håll utkik i FN-förbundets sociala medier!

STAND
UP FOR
HUMAN
RIGHTS

ANNELIE BÖRJESSON
ORDFÖRANDE I SVENSKA FN-FÖRBUNDET:

Halvvägs men långt efter

De globala utmaningarna har på senare år blivit fler och större. Ett av flera exempel är vår levnadsmiljö här på planeten. Klimatförändringarna medför extrema väderfenomen. Till det kommer föroreningar, förlust av biologisk mångfald och sjuka hav i vilka det snart är mer plast än fisk.

Ett annat område är den ökande ojämlikheten. Såväl i som mellan länder växer klyftan mellan de som har det knapert, eller ens något alls, och de som är extremt rika och omöjliga kan spendera hela sin förmögenhet. Ytterligare ett område som går bakåt i rasande fart är jämställdheten. Pandemi, klimatförändring, krig och kris har kraftigt bidragit till att de framsteg som gjorts försvunnit i en tårfylld blinkning. UN Women rapporterade för några år sedan att det skulle ta 132 år att uppnå global jämställdhet om utvecklingen gick i den då rådande takten. Så kom pandemin och den senaste beräkningen visar på att det nu kommer att ta 286 år. Det är en fruktansvärt ledsam utveckling.

Världens ledare har genom samarbetet i FN tagit en mängd initiativ och beslut för att adressera de utmaningar som mänskligheten står inför. Kanske minns ni de åtta millenniemålen? Under deras tid minskade fattigdomen, långt fler barn började skolan, fler människor fick tillgång till rent vatten och barnadödligheten gick ner. Därefter arbetades Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen fram. 2015 antogs de enhälligt av FN:s

generalförsamling, vilket gav hopp och pekade ut riktningen – vi fick en tydlig anvisning om vad som behöver göras för att nå en hållbar värld. Genom multilateralt samarbete hade FN:s medlemsländer nu en gemensam vägkarta för framtiden. Det var och är stort!

Nu är vi halvvägs – men långt efter vår plan. Vägen till att nå de 17 målen har blivit längre än vad den var för några år sedan. Det står klart att enorma satsningar krävs. Mycket görs på olika håll, inte minst inom näringslivet på området ny teknik. Kommuner och regioner i Sverige jobbar på och här har FN-förbundets tidigare projekt Glokala Sverige haft en betydande roll. Men mer krävs, framför allt på regeringsnivå.

De 17 globala målen behöver åter föras högt upp på dagordningen i svensk politik. I nuläget är detta ett nedprioriterat område och Agenda 2030 och de globala målen finns inte med i vare sig regeringsförklaringen eller utrikesdeklarationen. Här vill det till förändring och Sverige behöver åter ta ett tydligt ansvar och resolut driva på i rätt riktning. Att dra sig tillbaka i detta läge är varken värdigt eller försvarbart. FN-förbundet agerar och pressar på i olika sammanhang, bland annat genom en namninsamling som vi ska överlämna till regeringen i höst. Skriv på du också! Halvvägs och långt efter duger inte – det handlar om att våra barn bokstavligen ska ha en väg att gå på i framtiden.

Nästa nummer

...av **Världshorisont** kommer ut den 5 december och ska handla om mänskliga rättigheter i kris och konflikt.

Den 10 december är det 75 år sedan den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (MR) antogs i FN:s generalförsamling. Den historiska händelsen uppmärksammas på många olika håll, inklusive i den svenska FN-rörelsen. Samtidigt gör kriser och konflikter i världen att otaliga människor lever i situationer där deras rättigheter kränks dagligen. I vårt temanummer belyser vi några viktiga delfrågor – som betydelsen för den enskilda av att rättvisans kvarnar fortsätter mala, även många år efter ett MR-brott, och hur väpnad konflikt kan drabba civila som råkar komma i vägen.

Foto: UN Photo/Eschneider Dababe

Världshorisont syftar till att göra komplexa globala frågor greppbara och samtidigt sprida engagemang för FN och det nödvändiga globala samtalet och samarbetet. Du kan bidra genom att beställa en bunt tidningar och sprida i olika sammanhang. Skriv till: vardshorisont@fn.se

Hej Medlem!

Vi behöver bli fler som står upp för allas lika värde,
en hållbar utveckling och en säkrare värld.

Rekrytera en vän, släkting eller kollega!

tips!

Återanvänd tidningen och ge
den vidare till någon annan.

Dela och tipsa
om fn.se/medlem.

